

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի Ր Ե Ք Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՌԵՒՏԻԱԿԱՆ

Տարեկան գին կանխիկ Ղու. 100:

Այս Լրագիրը ամեն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի:

Պոլսիս գուրս գացած Լրագիրներուն փոխարին ծախքը առնուցին ջրոյն է:

Իր շահին համար չուր մը հրատարակէր օրը միայն 40 փարս:

Նորատիպ գրող ծանուցումը ձգէր է:

Դուրսէն եկած նամակներուն փոխարին ծախքը երկուցը միայն ջնարի:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՕԼԻՍ 11 ՅՈՒՆԻՍ

— Սեփազոր տերութեան պատեւ
բարձրական նաւերուն խումբը (տօնան
ման) անցած ուրբաթ օրը (մայիս 25)
Կոստանդնուպօլսոյ նաւահանգիստէն
գուրս ելաւ և Պէշքեթալի առաջը կե-
ցաւ:

— Միկէյ առաջ Լժնուա գաղութ
ժողովը լաֆէր անուն կայսերական նաւ-
ուն սիւները փրտտած ըլլալով, հիմայ
Խնկիլթեռալի Բօրդաբաթ քաղաքին
նաւարանը բաշտէր է որ կայմերը և
սիւները նորոգուին:

— Լըրորդ կարգի պաշտօնատարներ
ընէն մեծարգոյ Տէրօվի Էֆենտիին երկ-
րորդ կարգի երկրորդ աստիճանի պա-
տիւ տրուեցաւ:

— Հապան 8 (մայիս 26) թուա-
կանով մեծարգոյ տերութեան արտաքին
գործայ տեսչութեան գիւնակէն եւ-
րոպական տերութեանց Կոստանդնու-
պօլիս գանուաղ գեսպաններուն հե-
տեւեալ շրջաբերականը խրքիւեցաւ:

«Սեփազոր տերութեան հարստակ-
ներէն և ուրիշներէն ոմանք գաղան
(քամա) և գանակ և սրածայր աշտե
(շիշ) և ատրճանակ կրելով վրանին,
և ասիկայ իրենց մէջ յարգոյ սովորու-
թիւն մը բռնելով, երբեմն մարդու
մեռնել ալ կը պատահի: և հասարա-
կայ հանգստութիւնը և սպասար-
թիւնը կառավարութեան հոգ տանե-
լու բաներէն ըլլալով այդպէս վերա-
որիշ գործը կրելու մարդ կարօտու-
թիւն չունի, ուստի ասիկայ արգելքը
քաղաքին պահպանութեանը պիտանի
և կարեւոր ըլլալուն համար ասկէց
ետքը բնաւ մէկ մարդ մը վերաւորող
գործը չի կրէ, և կրող գանուալ նե-
կառավարութեան մարդիկը իմացած
ատենին անմիջապէս այն մարդը բռն-
նուի և արժանի եղած պատիժը կրէ:
Այս բան կայսերական բարձր հրա-
մանաւ որոշուած և վճռուած ըլլալով
բանին որպիսութիւնը ձեր բարեւեր
աղնուութեանն ալ կ'իմացնեմք որ ձեր
տերութիւններուն հարստակ գանուաղ
ներն ալ ասկէց ետքը բնաւ չի կր-
նալ կրելն եւ կ'ընեն և զգուշանան:
և այս բանին վրայ գուր ալ պէտք ե-
ղած տեղերուն աստիճանի պատուէր տա-
լով կատարմանը ջանք ընելից կը խնդ-
րեմք:

— Նշածները երկու բեռնակիր
թուր ուսուրու համար ծառն ելլելով
Պէշքեթալի մօտերը մէկ պարտեղի մը մէջ
թուր ժողոված ատենին ծառին ձեղը
կը կտորի, երկուքը մէկէն վար կ'իջնան:

մէկուն մէկ երկու տեղը սախտեր է,
բայց մէկուն գիւտու վրայ խնայով գը-
լը պատուէր և ուղղը ցրուէր և նոյն
հետայն մեռեր է:

— Իլմիրու մօտ Ուսուրի գիւղերէն
Օւլիք գիւղը երկու տաճիկ մէկ հոռո-
մի մը հետ ընկեր ըլլալով խող որսալու
կ'եկնէ: Հոռոմը և տաճիկներուն մե-
կը մէկ տեղ մը դարանը (բուստուն) կը
նստին: և մէկը ընկերներն տեղացի մը
խողը բոյնէն դուրս կը փախցունէ, և
հետեւէն խնայով այս երկուքին մէջ տե-
ղէն կ'անցնի: Այսինքն այս մարդը խող
կարծելով հրացանին վրան կը պար-
պէն, մարդը կը մեռցանեն: Լըրը կը
տեսնեն որ մեռցուցածնին իրենց ըն-
կերն է՝ շատ կը ցաւին: բայց եղած
բանին ծար չըլլար: Հոռոմը սիրտը ցա-
ւելէն զատ սաստիկ վախ մըն ալ կը կը-
րէ: չըլլայ որ ձեռք անցնելով մարդը
դարնէնին ակամայ ըլլալը կարող չըլլայ
հաւատանալու, կը փախչի և չի գը-
նուիր: տաճիկ ընկերը անկէց սրտոտ
ըլլալով աներկիւզ գիւղը կը դառնայ,
բայց կառավարութե մարդիկը բանն
իմացած ըլլալով ասիկայ կը բռնեն
և բանտը կը դնեն:

— Սպարդայի կողմերուն հունձքե-
րը անձրեւի պահասութեանն աւրուե-
լու երես բռնելով, այն կողմերուն
բնակիչները երեք օր ծովապահութիւն
ըլլեր: և գիւղերէն ալ մինչեւ լոյս ա-
ղօթք ըլլեր են, և մանր տղայք ալ ա-
մէն ըսելով աղօթքներուն ձայնակից
եղեր են: և աստուծոյ աստիճանի աղօթք
ներով անձրեւ ուղեր են: Աղօթքներն
ընդունելով ըլլալով անձրեւը գալ սկսեր
է: և այն ատենները անասունի գա-
ւառներուն ընդհանուր քնիչ բարձ-
րագոյտիւ իսմէթ փառայն ալ հոն գը-
նուելով՝ անձրեւ չեղած ատենը բնա-
կիւններուն շատ նեղութիւն քաշելքը
հասկցեր էր: և որովհետեւ այն տե-
ղայքը այդինքնին և պարտեղին ու
ջրոյ մօտ եղած տեղերը վաղու ջրով կը
ջրեն: ուստի ցրենք քիչ եղած տարի-
ները նեղութիւն քաշելէն ազատ մնա-
լու համար յորդորեց և համադրեց որ
մարայորեն ցանեն: որ իր կողմով պա-
հելով երկար ատեն կը գիմանայ, և
կարօտութեան ատենը ցրենի տեղ
կընայ գործածուիլ: Ինչպէս որ Ուս-
մէլի կ'ընեն: Այս յորդորման վրայ ա-
գարակի և գետին տէր եղողներուն
շատերը մարայորեն ցանելու սկսան:
և աներկայ իմանալով որ ասկէց շատ
օգուտ պիտի տեսնեն, բարձրագոյտիւ
փառային և անկիւայ հոն իրկելով ամէն
կողմէն իրենց աղէկութիւնը հոգայող
վեհափառ ինքնակալին համար սրտանց
աղօթող են:

— Մարտաքաղաքը քանի մի տարիէ
ի վեր լեմանի ծառերը բոլորովին չոր-
ցեր էին, և ուրիշ տեղերէն բերելով
նոր տնկուած ծառերն ալ չէին յաջողեր:
Ուստի նոյն քաղաքին կարգադրեցեր և

ժողովուրդը, որ ամէնքն ալ տաճիկ են,
խնդրեր են որ Էսպան օլա վեճակը
թաղուած Հէյնի Ալի պապա ըսուած
մարդուն կողմէն ալ Մարտա Երող մար-
դիկը աղօթքի կային: և Ալի պապա-
յին յիշատակը ըլլալով յիշեալ մարդոցը
հետերին բերած ջուրը, որ իրենց ա-
ռաքը օրհնած կը սեպուի: միկիլթին
մէջը դնեն: Այսինքն ընկեր տալէն ետքը
որովհետեւ շատ ատեն էր որ անձրեւ
ալ եկած չէր, աղայեղայիները ամենն
ալ ասոց հետ մէկ տեղ աղօթքի կայ-
նելով անձրեւ խնդրելին այն կողմ-
էն եկած թուրքներէն առնելով տե-
ղայս տաճիկական ձեռքի կաշաքի՝ լա-
գիրը կը պատմէ:

— Քըզանըք և Օւղարա և այն
կողմերը այս տարի խիստ շատ վարդ-
եղեր է: Գարունը առանց անձրեւի
գալած ժամանակը թէպէտ վարդը շատ
կ'ըլլայ, բայց կանուխ ալ կը թափի և
կը կորուսի: այս տարին ալ ասանկ չոր
երթալով՝ վարդերը բոլոր թափեր են:
բնակիչներուն ժամանակ չէ մնացեր
ժողովելու և վարդի իւղ հանելու՝ որ
իրենց երկրին շահաւոր բերքն է:

— Ուստի և Միլիքանի մի ամի-
սէ ի վեր եղած սաստիկ գետնաշարժ-
ները, հիմա թէպէտ բոլորովին դա-
դարած են, բայց Ուստի կողմերը
գանուած քանի մի տեղեր նորէն խիստ
թեթեւ գետնաշարժ կ'ըլլայ եղեր:
սակայն բնաւ վնաս մը տալու չափ չէ
եղեր:

— Դգիպտոսէն Խնկիլթեռալ ծը-
խախտ տանիք մինչեւ հիմայ արգել-
ուած էր: հիմայ Խնկիլթի տերութիւ-
նը հրաման հանած է որ 33 ճօխու
կէսնոց ծարրներով (պօղոս) ծխախտ
գալ նե առնուի թէ Լժնուա, և թէ
Խնկիլթեռալի ուրիշ տեղերը:

— Նշեալ ուրբաթ օր, յունիսի 1,
Կոստանդնուպօլսոյ գիւմաղի կղզիներուն
արեւելեան կողմի ցամաքը, Իւսթիւ-
տարու հարաւային արեւելեան կողմը
չորս ժամ հեռու խարալ գիւղը մէկ
ահագին հրդեհ մը պատահեցաւ:
Գիւղը 380 կամ 400 տունուր գիւղ մըն
էր: 80 տուն հայ: 150 տուն տաճիկ
և 150 տուն յոյն: Հայոց միայն 40 տու-
նը և եկեղեցին և դպրատունը ազատ
ուեր են: և այրած 40 տունէն ելող
ընտանիքներն ալ մնացած 40 տանը մէջ
պարտեղներ են: Հունաց 120 տուն
այրեր է: եկեղեցիներն ալ հետ և մնա-
ցեր է 30 տուն: այրած տուններէն ել-
լողները, Թի, Էնյիլի և պոլլալ կը-
ղզիները, և մէկ մասն ալ խարալու
հիւսիսային կողմը մէկ ժամ հեռու
ճալիլի գիւղը գաղթեր են: Տաճկաց
150 տունէն 50 տան չափ, և արքայա-
կան հովանոցը (բեօլիլ) և քովի մը-
կիլթը այրեր են: Հուկայ, խանութ,
Ջաղացք, ծովեղերից սրճատունները,
ատոնք բնաւ չեն մնացեր: Հիմայ խար-
գալ գիւղը, որ էփ աղէկ ծաղկեւոր

սկսեր էր, մնացեր է 170 տունով պղ-
տիկ գիւղ մը առանց շուկայի և խա-
նութի:

Այս աւաղելի լուրը մայրաքաղաքս
հասնելուն պէս ամենապատիւ Սըրբա-
զան Պատրիարքը փութացու երեք
փարպապետ խրկեց հոն կիրակի օրը
(յունիս 3) որ երթան փորձանաւոր
խնդները միմիջարեն: աւելի կարօ-
տութեան մէջ եղողներուն բաժնեւոր
համար ալ ստակ խրկեց: Երկու շաբաթի
օրն ալ երեք աղգաց աղքատներուն
բաժնեւոր համար հաց և պաշար խը-
կեց: Ուրիշ գիւղացի և առատափութ
անձանց համար ալ խնդները որ նոյնպէս
պաշար և ստակ խրկեր են: կը փափա-
քէինք որ այս պատուական անձանց
անունը արձանագրեմք, և կը յուսամք
որ փափաքնին կը լեցուի: և մենք ալ
մեր ընթերցողացը կը ծանուցանեմք:
գաւցէ ասանկ ձեռնառութիւն ընդուն-
րուն օրինակը ուրիշներուն աղգէ:
և այն խնդները մինչեւ ապրուստ
ձարեւոր ձամբայ մը գտնեն նե՝ նե-
ղութիւն չի քաշեն: Այս խորհուրդ
գիւղէն մեկը խրկուած այս հրդեհին
ընդարձակ պատմութիւնը ձեռքերինս
ուղիղ հասնելով հոս չի կրցանք դը-
նել: յաջորդ թուով կը հրատարա-
կեմք:

ԼՐԱԳԻՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՅԻՆ: Լաւայի Լաւայի անուն
Պատմող օրագիրը մայիս 24 թուով
հետեւեալ յօդուածը կը պարունա-
կէ:

«Պատմապի կեդրոնական և հա-
րաւարդման գաւառներուն մէկ մասը
հիմայ օսթալիսիներուն կամ ընթերցաններուն
սպասարկելին ներքին են: որ յայտնի
կը զրուցեն որ իրենց մէջ ձանձուած
նշան մը տրուածին պէս հարկը տե-
ղայ մէկէն մէկ Ժափ մը պիտի սկը-
սի: Յատկապէս թեման և կրակ ձգելու
և սպանութեան սպասարկելները ա-
մէն տեղ կը պրտալին, և ժողովուրդին
սիրտը ահաւորող մէջ կը ձգեն: Դի-
տեմք որ կառավարութիւնը ասոց հը-
նարած ամէն ձամբաներուն վրայ կը
հակէ, կարողութիւն ունի ասանկ բան

«Ժափ ըսուածը մէկ ընթերցանութիւն մըն էր,
որ 1538 ին երբոր Պատմապի թաղաւոր լինիլ-
թեռաւ գերի տարուեցաւ, բարձր Պատմա-
տմին ու վրայ ըրին: Ասոց գեղացիներ էին, որ
իրենց տերութեան դէմ գրուի վերցուցին: Ասոց
գրուի և առաջնորդ էր Կիլիսիոյ վրայէն անուն
մէկը, որուն հասարակօրէն Ժափ Եփեմ կ'ըսէին:
և Ժափի անունը ասկէց առնուած հասարակ ա-
նուն մը եղած է: որ հասարակութիւնը ոտք ել-
լով զարնելու և յափշտակելու և փոխելու և
այրելու գործն կ'ըսուի: Այն ատենը այս գիւ-
ղականաց սպասարկութիւնը փոք շաբաթ քիչ
և ճգնաւ զօրապետը պատերազմաւ ասոց հա-
լածեց, և գէշութիւնը վերցուց:

